

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Світлана САВЧЕНКО

ГПД: АКТУАЛЬНО ПРО ВАЖЛИВЕ

Навчально-методичний посібник

Київ — 2026

УДК 373.3.091.2:37.018
С 12

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту післядипломної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 9 від 23.10.2025)

Автор:

САВЧЕНКО С. В., доцент кафедри історичної та громадянської освіти
Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка, кандидат історичних наук

Рецензенти:

ВАСЮТИНА Т. М., професор Українського державного університету імені
Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук;
ФЕДОРЕНКО О. Ф., перший заступник директора Українського інституту
розвитку освіти, кандидат педагогічних наук;
ПОЛОНЕЦЬ О. А., вчитель вищої категорії Ліцею № 272 «Український колеж
ім. В. О. Сухомлинського» міста Києва, вчитель-методист, вихователь-
методист

Савченко С. В.

С 12 ГПД: актуально про важливе : навчально-методичний посібник. К. : Київ.
столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2026. 184 с.
ISBN 978-617-658-151-2

Навчально-методичний посібник містить історичні, теоретичні, методичні та практичні матеріали, які стосуються організації роботи та функціонування групи продовженого дня (ГПД) та інклюзивної ГПД в закладі загальної середньої освіти. Педагоги-вихователі ознайомляться з історією створення, нормативно-правовою базою, місцем і роллю ГПД у реформі «Нова українська школа». Запропоновані в посібнику додатки, що в простий і доступний спосіб висвітлюють питання планування виховної діяльності, методик проведення прогулянки та самопідготовки, можуть бути використані вихователями ГПД як методичні зразки, готові дидактичні розробки та практичні матеріали.

Посібник, який передусім розрахований на вихователів ГПД без педагогічної освіти, водночас може стати дієвим порадиником для вчителів початкових класів, вихователів з досвідом роботи в ГПД, їхнім асистентам, педагогам, які працюють у другу половину дня в закладах загальної середньої освіти, батькам та іншим зацікавленим особам.

УДК 373.3.091.2:37.018

© Савченко С. В., 2026
© Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка, 2026

ISBN 978-617-658-151-2

ЗМІСТ

Від авторки	5
РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ.....	8
Хто придумав школу	9
Від назви до змісту	12
Історія виникнення та розвитку ГПД	15
Нормативно-правове забезпечення роботи ГПД	31
Реформа «Нова українська школа»	37
Вікові особливості здобувачів освіти початкової школи	44
Даємо відповіді на запитання та вдосконалюємося	49
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ ТА МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД	50
Комплектування та організація роботи ГПД	51
Розпорядок дня	60
Методика проведення самопідготовки в ГПД	66
Прогулянка та спортивна година	76
Планування виховної діяльності	82
Інклюзивна ГПД	93
Даємо відповіді на запитання та вдосконалюємося	103
РОЗДІЛ III. ВИХОВАТЕЛЮ ГПД ПРО ПЕДАГОГА-ВИХОВАТЕЛЯ	105
Сучасний вихователь ГПД: яким має бути?	106
Професійний стандарт і безперервна освіта	108
Орієнтовна посадова інструкція вихователя ГПД	118
Даємо відповіді на запитання та вдосконалюємося	125
ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ	127

ГЛОСАРІЙ	131
ДОДАТКИ	147
Додаток А. Список нормативно-правових актів і документів	147
Додаток Б. Орієнтовний щоденний план вихователя збірної різновікової ГПД на тиждень	158
Додаток В. Орієнтовний щоденний план-шаблон для класу-групи або зведеної одновікової ГПД	163
Додаток Г. План-шаблон прогулянки та спортивної години	164
Додаток Д. Орієнтовний перелік обладнання для ГПД	165
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	173

ВІД АВТОРКИ

Група продовженого дня за своєю ідеєю — дуже цінна форма виховання. Саме тут створюються сприятливі умови для того постійного духовного спілкування вихователя і дітей, без якого немислиме виховання емоційної культури.

В. О. Сухомлинський

Група продовженого дня (у подальшому — ГПД) — складне організаційно-педагогічне й соціальне явище нашої освіти, яке має свої особливості, свою функцію та свої завдання.

Маємо також визнати, що протягом багатьох десятків років ГПД була й залишається невід’ємним елементом освітнього середовища сучасної школи, простором соціалізації сучасного учнівства. До речі, автором терміна «соціалізація» є американський соціолог Ф. Г. Гіддінгс, який 1887 р. у книжці «Теорія соціалізації» вжив його в значенні «розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовка до соціального життя»¹. У такому контексті суголосною є позиція науковця Т. З. Герасиміва, який зазначає, що соціалізація — це способи формування умінь і соціальних установок індивідів, які відповідають їх соціальним ролям; процес становлення особис-

¹ Циба В. Г. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз). Київ : МАУП, 2000. С. 114–115.

тості, навчання і засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, притаманних певному суспільству, соціальній спільноті, групі². Під час перебування у ГПД здобувачі освіти так само набувають досвіду сприйняття норм, цінностей, звичаїв і традицій, зразків діяльності та мислення, які є основою соціалізації.

Отже, простір ГПД безпосередньо впливає на освітній процес, результати та якість освіти, а також виступає потужним потенціалом подолання освітніх втрат, є освітнім простором нових можливостей задля досягнення кращих педагогічних результатів і соціалізації здобувачів освіти.

Пройшовши еволюцію власного розвитку, така система залишається однією з ефективних форм, що відкриває нові можливості для створення освітнього простору, який спрямований на успішну соціалізацію, навчання, розвиток і формування життєвих компетентностей особистості дитини у середовищі закладу загальної середньої освіти (у подальшому — ЗЗСО).

На посаді вихователя ГПД можуть працювати педагоги всіх фахових дисциплін, які мають базову або вищу педагогічну освіту. Наразі вища школа готує вчителів української мови та літератури, фізики, математики, географії тощо, але вихователів ГПД серед них немає. Цей фах, як додатковий, здобувачуть лише вчителі початкових класів. Отже, маємо визнати, що в ГПД працюють вчителі різних фахів і спеціальностей.

Реалії сьогодення також додають нових викликів. Реформування та модернізація освіти, воєнний стан в Україні, плінність і відтік педагогічних кадрів — все це створює лише додаткові перепони та складнощі в роботі групи. Значний брак педагогічних кадрів призвів до того, що Міністерство освіти і науки України активно пропонує фахівцям інших галузей працювати в закладах освіти, сприяє та підтримує таких охочих.

² Гарасимів Т. З. Особистість та проблеми її соціалізації. *Форум права*. 2009. № 3. С. 156–161.

Таким чином, можемо сміливо констатувати, що до роботи в ГПД залучена значна кількість вихователів, більшість з яких не лише не мають достатнього досвіду роботи, але й педагогічної освіти. Водночас існує цілком хибна думка, навіть серед освітянської спільноти, що працювати в групі продовженого дня легко та просто. Для тих, хто поділяє таке твердження, варто зазначити, що робота вихователя ГПД так само складна, відповідальна та важлива, як робота будь-якого іншого педагога в закладі освіти. А ГПД як системне освітнє утворення, що пройшло певні стадії становлення та розвитку, має свої методичні й організаційні особливості, специфіку та традиції.

Саме тому мета даного посібника — надати методичну допомогу вихователям ГПД у роботі; у простий та доступний спосіб спрямувати на професійне виконання обов'язків педагога-вихователя, навіть того, хто не має педагогічної освіти; сприяти доцільному вибору форм і методів роботи зі здобувачами освіти у другу половину дня; висвітлити актуальні та важливі питання: реформа «Нова українська школа» (у подальшому — НУШ), комплектування й організація груп, основні завдання, безпечний освітній простір, форми діяльності в ГПД, розпорядок дня, планування, педагогічне керівництво самопідготовкою та прогулянкою, інклюзивна ГПД, виховні справи, організація дозвілля тощо.

Безумовно, даним переліком тем не вичерпується складна, багатогранна діяльність вихователя ГПД. Усвідомлюючи такий стан справ, у посібнику, через поради й методичні рекомендації, дається спроба розкрити лише основні напрями практичної діяльності педагога-вихователя. Щоб він або вона могли орієнтуватися в новій для них царині, не забуваючи про творчий підхід, власний ресурс, конкретні завдання, що постають під час роботи, а також враховувати індивідуальні особливості, рівень розвитку та віку кожного здобувача та здобувачки освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Використані джерела

1. Антонеч Н. Б. Загальноосвітні школи-інтернати як складова частина системи інституційного догляду та виховання дітей в Україні (1956–2017). *European vector of contemporary psychology, pedagogy and social sciences: the experience of Ukraine and the Republic of Poland: Collective monograph*. Volume 1. Sandomierz: Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2018. P. 1–19.
2. Гарасимів Т. З. Особистість та проблеми її соціалізації. Форум права. 2009. № 3. С. 156–161.
3. Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). URL: <https://don-2023.kyivcity.gov.ua/>
4. Дереш В. С. Державна сімейна політика в Україні (50–60-ті роки ХХ ст.). *Габітус*. 2016. Випуск 1. С. 62. URL: http://habitus.od.ua/journals/2016/1-2016/1_2016.pdf
5. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу. Постанова Головного санітарного лікаря від 14.08.2001 № 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0063588-01>
6. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
7. Збірник постанов і розпоряджень Уряду УРСР. № 6. 1–24 червня 1959 р. С. 8–14.
8. Інструкція з ведення ділової документації у закладах загальної середньої освіти в електронній формі. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.08.2022 № 707. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-22#Text>
9. Кизим О. П. Організація роботи групи подовженого дня в 1–4 класах. Х. : Видавництво «Ранок», 2010. С. 3.
10. Київська освіта на рубежі століть. Освіта міста Києва. Київ. міська державна адміністрація. К., 2004. 36 с.
11. Кобзар Б. Педагогічні проблеми розвитку шкіл-інтернатів і шкіл подовженого дня. К. : Радянська школа, 1968. 295 с.
12. Коваленко Н., Скляренко Г. Пам'ятний знак першій школі на Русі / Звід пам'яток історії та культури України: Київ : Енциклопедичне видання. Кн. 1, ч. 2.: М–С. К. : Голов. ред. Зводу пам'яток історії та культури при вид-ві «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. С. 849–850.

13. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npra/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
14. Логвиненко О. Загальнообов'язкова освіта в Україні: досвід і проблеми 50–60-х рр. XX ст. Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика: зб. ст. на пошану проф. П. П. Гудзенка. Вип. 12 / НАН України, Ін-т історії України. К. : Інститут історії України НАН України, 2007. С. 375–386. URL: <http://history.org.ua/JournALL/xxx/12/24.pdf>
15. Лукашенко П. Т., Варда Є. І. Покликання: нариси з історії професійно-технічної освіти. К. : Молодь, 1988. С. 19.
16. Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р. Лист Міністерства освіти і науки України від 05.08.2019 № 1/9-498. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2019/08/07/rekomendatsiiorganizatsiya-navchannyaoop.pdf>
17. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
18. Новий тлумачний словник української мови. У 4 т.: для студ. вищих та серед. навч. закл. / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. К. : Аконіт, 1999. Т. 3. С. 499, 778.
19. Новик І., Венгловська О. Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів. Київ : УІРО. 2023. 111 с.
20. Перелік платних послуг, які можуть надаватися державними навчальними закладами. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.1997 № 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/38-97-%D0%BF#Text>
21. Пілотний проєкт «Школа повного дня». Агенція інформації та аналітики «Гал-інфо». URL: <https://surl.li/fwifdc>
22. Платон. Держава. Пер. з давньогре. Д. Коваль. К. : Основи, 2000. С. 149.
23. Платон. Закони. URL: <https://surl.lu/wixray>
24. Подовжений. Словник UA. Портал української мови та культури. URL: <https://surl.li/cvhfuk>
25. Покась В. П. Загальноосвітні школи-інтернати як навчально-виховні заклади нового типу: особливості становлення та розвитку. *Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць*. Київ. 2011. Випуск 44 (2). С. 502.
26. Положення про атестацію педагогічних працівників. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.09.2022 № 805. Зі змінами Наказ МОН від 10.09.2024. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text>

27. Положення про інклюзивно-ресурсний центр. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>
28. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТО «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
29. Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань створення безпечних умов організації навчально-виховного процесу в групі продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу. Лист Міністерства освіти і науки України від 18.07.2013 № 1/9-503. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-503729-13#Text>
30. Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 № 1133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2019-%D0%BF#Text>
31. Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ. Додаток 6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05#Text>
32. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
33. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi>
34. Про затвердження Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 № 1121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121-2009-%D0%BF#Text>
35. Про затвердження Положення про педагогічну інтернатуру. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 № 1128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text>
36. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 872. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF>
37. Про затвердження Порядку поділу класів на групи під час вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів) у державних,

- комунальних закладах загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128. Із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 572 (z0844-02) від 09.10.2002 та наказом МОН № 921 (z1482-12) від 17.08.2012. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0229-02>
38. Про затвердження Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06.2018 № 677. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0865-18#Text>
39. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
40. Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 822. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2019-%D0%BF#Text>
41. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 №3491-д. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
42. Про повну загальну середню освіту. Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
43. Про проведення атестації педагогічних працівників у 2024/2025 навчальному році. Лист Міністерства освіти і науки України від 10.12.2024 № 1/23112-24. URL: <https://mon.gov.ua/npa/proprovedennia-atestatsii-pedahohichnykh-pratsivnykiv-u-20242025-navchalnomu-rotsi?v=67596ba79f353>
44. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934>
45. Про функціонування груп подовженого дня у загальноосвітніх навчальних закладах. Лист Міністерства освіти і науки України від 05.09.2014 № 1/9-446. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/42712/
46. Програма «Нова українська школа в поступі до цінностей». Розглянута та затверджена вченими радами Інституту проблем виховання (протокол № 6 від 02 липня 2018 року) та Інституту модернізації змісту освіти (протокол № 7 від 26 вересня 2018 року). URL: <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola>
47. Продовжений. *Словник UA. Портал української мови та культури*. URL: <https://surl.lu/wnnnyd>

48. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
49. Сташевська І. С., Рачук Т. І., Шапаренко Г. В. Упровадження модульно-рейтингової системи. Гімназія — школа повного дня. *Завуч*. 2015. № 17. С. 15–18.
50. Сухомлинский В. О. К вопросу об организации школ-интернатов [публ. и примеч. О. В. Сухомлинской]. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX — XX ст.) : хрестоматія / упоряд. : Л. Д. Березівська та ін. К. : Наук. світ, 2003. С. 393–402.
51. Тези доповідей та резолюцій другого з'їзду по робітничій освіті УРСР. Х. : Держ. вид-во України, 1925. С. 3.
52. Типова інструкція з діловодства у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.07.2013 № 1239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1239729-13#Text>
53. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа». Київ, 2018. 6 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/12/SUPERVIZIYA-POLOZHENN-2.pdf>
54. Троян І. Новий професійний стандарт вчителя: аналізуємо основні зміни. Інтерв'ю з Наталією Софій і Ігорем Балубою. *Нова українська школа*. 25 жовтня 2024 р. URL: <https://nus.org.ua/2024/10/25/novuj-profesijnij-standart-vchytelya-analizuyemo-osnovni-zminy/>
55. Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності : збірник діагностичних матеріалів / [Ю. Борисенко, О. Венгловська, Г. Гладкова, І. Новик, О. Стягунова, О. Федоренко]; за заг. ред. І. Новик. Київ : УІПО, 2024. 102 с. URL: <https://uied.org.ua/uchytelskij-apgrejd-samooczinyuvannya-profesijnoyi-diyalnosti/>
56. Фабрично-заводська семирічка. *Вільна енциклопедія*. URL: <https://surl.li/jnlaon>
57. Харламов М. І. З історії розвитку шкіл фабрично-заводського навчання в Україні у 1921–1929 роках. ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2006. С. 2. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/3943>
58. Хрущов М. С. Звітна доповідь Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу на XX з'їзді партії (14 лютого 1956 р.). Київ : Держполітвидав УРСР, 1956. 136 с.
59. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). Ф. 166. Міністерство освіти і науки

- України, м. Київ. 1918–2012. Оп.15. Спр. 1721, арк. 3; Спр. 2584, арк. 3; Спр. 2928, арк. 4, 5; Спр. 3196, арк.4; Спр. 3941, арк. 7.
60. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). Ф. Р 582. Центральне статистичне управління УРСР (ЦСУ УРСР), м. Київ (1920–1993 рр.). Оп. 10. Спр. 2320. Арк. 84.
 61. Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки (ЦДАГОУ). Ф. 1. Центральний комітет Комуністичної партії України (ЦК КПУ), м. Київ (1918–1991). Оп. 32. Спр. 2093. Арк. 6.
 62. Циба В. Г. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз). Київ : МАУП, 2000. С. 114–115.
 63. Школа для кожного : посібник. Упорядник: Байда Л. Ю. Київ, 2015. 60 с.
 64. Школа повного року навчання: теоретичні засади: наук.-метод. матеріали / За заг. ред. В. О. Огнев'юка. К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2007. 44 с.
 65. Щодо підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників. Лист Міністерства освіти і науки України від 04.11.2019 № 1/9-683. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/66556/ або http://www.nmc.od.ua/wp-content/uploads/2019/11/1_9-683.pdf
 66. Як організувати інклюзивну групу продовженого дня (ІНФОГРАФІКА). *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/2020/03/31/yak-organizuvaty-inklyuzyvnu-chy-spetsialnu-grupu-podovzhenogo-dnya-infografika/>
 67. Як подати документи на інклюзивне навчання. Пам'ятка для батьків (ІНФОГРАФІКА). *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/2019/03/27/pam-yatka-dlya-batkiv-pro-inklyuziyu-na-shho-mayut-pravo-ta-yak-podaty-dokumenty-na-navchannya-infografika/>

Рекомендована література

1. Бех І. Д., Іванчук М. Г., Кочерга О. В., Третяк О. П., Кузів О. О. Роль колективної рефлексії у формуванні групової ідентичності в шкільному середовищі. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*. 2025. № 19 (4). С. 2149.
2. Бех І. Д. Для дітей — про великі проблеми людини. *Освіта*. 2017. № 42–43 (5788–5789). С. 4.
3. Бех І. Д. Сучасне виховання ґрунтується на філософії людиноцентризму. *Освіта України*. 2017. № 38 (1538). С. 12.

4. Бех І. Д. Філософія для дітей Василя Сухомлинського: моральні настанови. *Справи сімейні*. 2017. № 10 (247). С. 22–23.
5. Бех І. Д. Компонентна технологія сходження зростаючої особистості до духовних цінностей. *Початкова школа*. 2018. № 1. С. 5–10.
6. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ ; Чернівці : Букрек, 2018.
7. Бех І. Д. Якби наш етнос мав такі єдині цінності, як патріотизм, толерантність, територія України не ділилася на Схід-Захід: інтерв'ю. *Директор школи*. К. : Шкільний світ, 2016. № 7 (115). С. 32–36.
8. Бех І. Д., Петрович Ж. В., Кириченко В. І. Тренінг з патріотичного виховання дітей. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2017. № 7–8. С. 61–65.
9. Бех І. Д., Чорна К. І., Журба К. О., Киричок В. А., Шкільна І. М., Коновець С. В. Виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів: монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704955/>
10. Бортнікова Л. В. Формування природознавчої та здоров'язбережувальної компетентностей під час прогулянок у групі продовженого дня // Формування компетентностей молодших школярів у групі продовженого дня : навчально-методичний посібник. 2016. С. 73–75.
11. Вихователю ГПД. Усе для роботи. 2016. Випуск № 12. С. 2–6.
12. ГПД. Планування та організація роботи. Упор. М. Пристінська. К. : «Вид. дім «Перше вересня», 2015. 100 с.
13. Добровольська Л. Н., Чорновіл В. О. Формування компетентностей молодших школярів у групі продовженого дня : навчально-методичний посібник. Черкаси : Видавництво Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. 124 с.
14. Журба К. О. Виховання культури гідності молодших підлітків у взаємодії сім'ї і школи: методичні рекомендації. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/8829/>
15. Журба К. О., Шкільна І. М. Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності. *Рідна школа*. 2017. № 11–12 (1055–1056). С. 44–52. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710359/>
16. Журба К. О., Коновець С. В., Шкільна І. М. Особистісно орієнтована методика виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості: методичні рекомендації. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704957/>

17. Кизим О. П. Організація роботи групи продовженого дня в 1–4 класах. Х. : Видавництво «Ранок», 2010. 144 с.
18. Лаппо В. В. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 384 с.
19. Мартиненко С. М., Осколова М. Д. Вивчення особистості молодшого школяра засобами педагогічної діагностики: навч.-метод. посіб. К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 144 с.
20. Методична скарбничка вихователя ГПД / Упоряд. Т. Б. Салук. Х. : Вид. група «Основа», 2018. 303с.
21. Молчан Г. П. Активізація самопідготовки учнів // Формування компетентностей молодших школярів у групі продовженого дня : навчально-методичний посібник. 2016. С. 90–96.
22. Москаленко Л. М. Інновації у плануванні роботи вихователя групи продовженого дня. *Початкова освіта*. 2012. № 48. С. 3–8.
23. Назаренко Г. А. Використання сучасних виховних технологій у процесі ціннісного становлення учнівської молоді. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 1 (82). С. 37–45.
24. Назаренко Г. А. Виховуємо культуру демократизму особистості: методичний посібник. Черкаси : ЧОПОПП, 2014. 120 с.
25. Назаренко Г. А. Формування підприємницької компетентності учнів як чинник успішної самореалізації молоді в економічній сфері суспільного життя: методичний посібник. Черкаси: ЧОПОПП, 2014.
26. Нова українська школа: poradnik dla vchytela / За заг. ред. Н. М. Бібік. Київ, 2018. 160 с.
27. Нова українська школа: poradnik vkhovatelyu grupy prodovzhenogo dnia u zakladaх zagalnoї srednoї osvіti: navch.-metod. posіb. / Г. І. Дмитрів [та ін.]. Львів : Світ, 2019. 224 с. URL: https://svit.gov.ua/download/Dmytriv_NUSH.pdf
28. Овадюк О. Самопідготовка в умовах групи продовженого дня. *Початкова освіта*. 2012. № 48. С. 9–13.
29. Планування виховної роботи. Початкова школа / Упор. М. Пристінська, І. Стратілат. К. : «Вид. дім «Перше вересня, 2015. 80 с.
30. Пометун О. І., Онопрієнко О. В., Цимбалару А. Д. Моя щаслива планета. Уроки для стійкого розвитку : навчальний посібник з курсу за вибором для учнів 3–4-х класів загальноосвітніх закладів. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2011.
31. Пометун О., Цимбалару А., Онопрієнко О., Андрусенко І. Уроки для сталого розвитку. Школа друзів планети : навчальна програма курсу за вибором для учнів 1–2-х класів загальноосвітніх навчальних закладів. Дніпропетровськ : Ліра, 2014. 124 с.

32. Пометун О., Цимбалару А., Онопрієнко О. Уроки для стійкого розвитку. Моя щаслива планета : навчальна програма для учнів 3–4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів. 2014.
33. Ретфорт Д. В. Прогулянки в ГПД. *Вихователю ГПД. Усе для роботи*. 2013. № 12. С. 30–36.
34. Савченко С. В. Інклюзивне освітнє середовище — демократизація та нова філософія освіти. К., 2022. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43177/>
35. Савченко С. В. Історія групи продовженого дня у просторі української освіти 1920–2020 рр. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № (25). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18119479>
36. Савченко С. В. Питання інклюзивного навчання в групі продовженого дня: особливості вирішення. К., 2020. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37102/>
37. Савченко С. В. Теорія та методика організації роботи групи продовженого дня. ГПД. *Планування та організація роботи / Упор. М. Пристінська*. К. : «Вид. дім «Перше вересня», 2015. С. 5–22.
38. Санковська І. М. Формування в учнів початкової школи навичок раціонального використання енергії // *Організація освітньої діяльності в закладах освіти Києва в умовах воєнного стану. Методичні рекомендації : навч.-метод. посіб. / Упоряд. : Фіданян О., Войцехівський М., Дідур О. ; за заг. ред. О. Фіданян, М. Войцехівського*. Київ : Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. С. 158–171.
39. Санковська І. М. Путівник світом кліматичних професій. Вінниця : ТОВ «Твори», 2023. 72 с.
40. Санковська І. М. Екологічні дати року : методичний посібник для вчителів та класних керівників. Київ : ТОВ Людопринт-Україна з іноземними інвестиціями, 2017. 56 с.
41. Санковська І. М. Лісовий екощоденник. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ», 2019. 135 с. (Серія «Бібліотека «Шкільного світу»).
42. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: в 5-ти т. Т. 3. К. : Рад. школа, 1977. С. 9–279.
43. Третяк О. П. Виховання в дітей ціннісного ставлення до людини як психолого-педагогічна проблема. *Педагогіка і психологія*. 2013. № (1). С. 67–73.
44. Третяк О. П. Методика виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів. *Початкова школа*. 2015. № (6). С. 10–14.
45. Третяк О. П. Формування ціннісного ставлення до людини. *Учитель початкової школи*. 2015. № (10). С. 7–10.

46. Третяк О. П., Мельничук О. І. Реалізація діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах. *Modern engineering and innovative technologies*. 2025. № 38 (3). С. 3–19.
47. Філіпчук Г. Г. Національна ідентичність: культурно-освітній вимір: монографія. Чернівці : ТОВ «Друк Арт», 2016. 304 с.
48. Чорна К. І., Журба К. О., Киричок В. А. та ін. Виховання культури гідності дітей та учнівської молоді в позаурочній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів: методичний посібник / Під заг. ред. К. І. Чорної. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 260 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/8825/>
49. Шиліна Н., Гудзь Т. Організація самопідготовки у групі продовженого дня. *Початкова школа*. 2013. № 11. С. 36–40.
50. Шкільна І. М. Виховання культури гідності старших підлітків у позаурочній діяльності : [методичні рекомендації]. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 32 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8827/>
51. Шкільна І. М. Мої права й обов'язки (година спілкування) / Ціннісне ставлення до суспільства та держави. Київ : Шкільний світ, 2013. С. 16–19. (Серія «Бібліотека «Шкільного світу»).
52. Шкільна І. М. Я син твій, Україно! (бесіда) / Ціннісне ставлення до суспільства та держави. Київ : Шкільний світ, 2013. С. 43–49. (Серія «Бібліотека «Шкільного світу»).
53. Шкільна І. М. Як подолати роздратування та поганий настрій. *Шкільний світ*, 2015. № 18 (722). С. 25–28.
54. Шкільна І. М. Вчимося поважати інших. Година спілкування. Етикет для школярів. Київ : «Вид. група «Шкільний світ», 2016. С. 112–114.
55. Яремчук Н., Калітовська О. Теоретичні засади організації групи продовженого дня в початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 276–279. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1726>

Навчальне видання

САВЧЕНКО Світлана Володимирівна

ГПД: АКТУАЛЬНО ПРО ВАЖЛИВЕ

Навчально-методичний посібник

Науково-методичний центр видавничої діяльності
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Завідувачка НМЦ видавничої діяльності *Марія ПРЯДКО*
Відповідальна за випуск *Антоніна ДАНИЛЕНКО*
Над виданням працювали *Ольга МАРЮХНЕНКО,*
Тетяна НЕСТЕРОВА, Наталія КЛИМЕНКО

Підписано до друку 00.00.2026 р. Формат 60x84/16.
Ум, друк. арк. 00,00. Наклад 00 пр. Зам. № 6-05.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053
Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8052 від 29.01.2024

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі «Інтернет» без письмового дозволу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.